

Aar 2142 25.5.

- Mindesten for Thøger Larsens 100 års dag

Det er et værk med en mærkelig titel – men en titel, som giver stor mening, hvis man går på opdagelse i Thøger Larsens forfatterskab. Den er hugget i 1975 i anledning af Thøger Larsens 100-års dag. På det tidspunkt var Torvald Westergaard begyndt at hugge meget mere frit, end man kan se det på f.eks. busten af Thøger Larsen i Lemvig Museum have.

Da stenen blev afsløret i museets have på Thøger Larsens fødselsdag den 5. april, var der nogen, der spurgte billedhuggeren, hvad den forestillede. Han så hen for sig, og så sagde han: "Jeg tænkte meget på Thøger Larsen, da jeg huggede den".

Og hvad tænkte han så på?

Han tænkte i hvert fald på Thøger Larsens novelle "Hemmeligheden" fra digtsamlingen "Kværnen", 1915. Den handler om en ung astronom, der ejer et flere hundrede år gammelt observatorium. Det ligger ude på bakkeskråningen i forårssolen, hvor "alt græs er idel grøn ungdom". "Over og under Jorden boede der mange, der i deres Ungdom havde tilbragt skønne Aftener i det underlige Hus, set Maanens Bjerge, Saturns Ring, fjerne Sole, og faaet det højere til Loftet og videre til Væggen i Verden", står der i fortællingen. Nu nærmer dagen for den store solformørkelse sig, som den gamle astronom havde forudberegnet, den 25. maj år 2142. Før sin død havde den gamle astronom ladet indemure en hemmelighed i pillen under ækvatorialkikkerten. Nu 200 år senere, den 25. maj år 2142, er det den unge, nulevende astronom, som skal bryde seglet.

Hemmeligheden er et par gulnede ark papir – et digt, skrevet "med fast, men forældet håndskrift". Og den unge astronom læser digtet op:

Nu ligger Danmark i Vaar igen,
strækker sig under sin Himmels Naade,
ser imod Solen med Fjordene vaade,
grædende kaade.
Aa – her er mørkt under Græsset, min Ven!
Ja, men du lever. Det synger fra Bøge.
Kære, du ser,
hvor dejligt hun ler,
Naturen, Gudinden, den store Skøge.

Ven! Hun var min, før hun smilte til dig.
Lige ren hun dog rækker sin Varme
mod dig med nye levende Arme,
levende Arme,
hvide som de, der favnede mig.
Glem hende ikke, mens hun er rede.
Pigerne gaar

nu fulde af Vaar.
Husk, at om lidt er I alle hernede.

Aa, man skal holde sin Mund, er man død,
glemme den Guldregn fra Himmels Porte,
her, hvor de evige Tider er sorte,
helt være borte –
ikkun for Øjne er Morgenens rød.
Vent! Jeg har længe været saa øde –
Jorden har set
Halley's Komet
tre Gange, siden jeg døde.

Nu er det Maj, og i Dag skal det ske:
Maanen skal Solen for Danmark skjule.
Havet halser i Dønninger hule.
Blomsterne gule
gyser for Skyggens vandrende Ve.
Luften gustner og dør fra Vesten.
Agre og Sø'r
gustner og dør.
Maanen rider paa Skyggen og Blæsten.

Piger, som ulmed i min Tids Lyst,
svulmer i Dag paa din Tids Høje,
gaar der med farvede Glas for Øje.
Højt mod det høje
strammes hvert hvidt og kælent Bryst.
Salige Ungdom fra Sundheds Senge.
Taalder din Glød
ej, at en død
færdes i Skyggen paa dine Enge?

Frygt kun ej, Pige – Det Gravens Gys
voldte dig Maanen, Jordens Søster.
Mig var det ej, som med evige Lyster
greb dine Bryster,
skønt jeg har drømt det ved Fortids Lys.
Nej – jeg har mistet hvert Skær fra Gnisten.
Jord paa mig faldt.
Jord blev det alt –
Øjnene, Hjertet, Kødet og Kisten.

Men jeg har stirret mod denne Dag,
dette Foraar med Blomster i Haven,

dette Foraar hinsides Graven,
hinsides Graven –
denne Sandhed og dette Bedrag.
Gik det i møde engang paa en Ager,
gik over Næs,
kom under Græs.
Hører du mig? Det er Mulden, som klager.

Thøger Larsen var omkring 40, da han skrev dette digt. Allerede i 1906 skrev han til sin ven Ebbe Kornerup: "I 1914 vilde jeg gerne til Norge og se den totale Solformørkelse. I Danmark har vi ingen sådan før Aaret 2142, til hvilken Tid jo vor Tid er forbi. Et det ikke underligt at vide, at i et bestemt Aar vil noget bestemt ske, som vi gerne vilde med i, og saa vide, at det kan ikke lade sig gøre, fordi vi da ubønhørligt er døde, ladet tilbage, blevet uvedkommende, hvem Adgang er forbudt til alt, hvad de levende flokkes om".

Det tænkte Torvald Westergaard nok på, da han huggede 100 års-stenen over Thøger Larsen. Han var selv omkring 75 år gammel. Måske tænkte han også tilbage på de sommerdage i 1932, hvor han som ung mand huggede indskriften på den store mindesten over Thøger Larsen, som i dag står på Gjellerodde.

Og måske tænkte han på andre linier fra Thøger Larsens digte:
Som i digtet "Tidernes Sang" fra 1907:
Vi som i Dag bebor en kølnet Klode.

Eller en linje fra "Stjernenatten" fra 1912:
Kloder i Smelten og Kloder i Hærden.

Når man ser, hvilken sten Torvald Westergaard har udvalgt, så har den i sig selv en betydning. Denne sten har engang været en smeltet masse i voldsom bevægelse. Når man kigger nærmere på den, opdager man ansigter og hænder i stenen; nogle af ansigterne minder om dem, der sidder på romanske kirker. Disse mennesker er en del af denne "klode i smelten og hærden". Stenen rækker på den måde tilbage til klodens urtid – og samtidig peger den frem mod endnu ukendte solformørkelser. Og menneskelivet er bare en lille krusning på jordens overflade.

Sådan kan man lægge en fortolkning ind i stenen. Man kan også se på den på andre måder. Da den blev afsløret i 1975, var der en politiker der sagde: "Jeg synes, han har hugget møj lidt for de penge!"